

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum hoc donum inueniatur in aliquibus absque gratia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Li. 3. Mora. cap. 36. ante medium.

Li. 34. ca. 10. §.

Li. 3. Mora. c. 36. parum a medio.

Li. 1. retr. c. 23. circa fi. 10. 7. & li. de Prædest. seu Gloria. c. 1. §. Lib. 3. text. 34. & 49. mo. 2.

fam, & subseruiens sibi donū. Addit sig- de donū intellectus sup. fide, recta existimatiōe p̄actice de Deo ex charitate amando, vt in sequenti articulo dī. Et si dica- tur, q̄ hoc facit fides est non informis, tñ formata: dicendum est, q̄ hoc facit fides formata, sed nō p̄ se ipsā immediate, sed mediate dono intel- lectus. Et si ulterius queratur ratio, qua- re fides formata per se ipsam ad hoc non sufficit, dicēdū est, q̄ hoc est p̄ imperfectā participatiōe di- uini luminis in lumi- ne fidei. Ex eo nāq; q̄ vñ in superiori participatur diuini luminis fidei, si ad hoc se extendit, vt rectam existimatiōe p̄actice in intellectu mo- to a perfecta voluntate faciat. vt velut multiplicatū per lumē donū intellectus hoc assequat. Signū aut huius est, q̄ fides formata non differt ab informi penes id, quod se tenet ex parte intellectus, sed vo- luntatis. Ex hoc n. subsumēdo, q̄ fides informis caret ex ta- li existimatiōe, & talis existimatio, ad intellectum pertinet videbitur, q̄ cogitue aliud lumen. I. donū intellectus additur.

In eodē articulo in respōsi sic ad em, du- bitū occurrit, quo p̄- cō verificat, q̄ oēs habentes fidē, intelli- gūt ea esse credēda, & q̄ ab eis nullo mo- do est deūdū. Neutrum. n. horū ab oī- bus fidelibus intelli- gitur, siue de perfe- cto, siue de imperfe- cto intelligere iuxta p̄cedentis articuli distinctionem sic ser- mo. Et de perfecto quidē satis cōstat, de imperfecto autē pro- barur, quia non oēs fideles intelligūt ve- ritatē corū, que sunt fidei, nō cōtrariā ea q̄ extrinsecus appa- rent: sed hoc theolo- gorū fidelū vix est.

Ad hoc dī dupliciter. Primō, q̄ hic est sermo de intelligere imperfecto, & q̄ hoc est eōe omnibus habentibus fidē, si sana interpretatione per- ceptantur. Intellige- re. n. quæ exteri ap-

lectus nō inist oīb. hēntib. grām Dicit. n. Greg. 2. * Moralū, q̄ do- nū intellectus dat cōtra hebetu- dinē mentis: sed multi habētes grām, adhuc patiuntur mētis he- betudinē: ergo donū intellectus nō est in oīb. hēntibus grām.

¶ 2. Præter. Inter ea, q̄ ad cognitio- nem pertinent, sola fides v̄ esse necessaria ad salutem, quia per fi- dem Christus inhabitat in cor- dibus nostris, vt dī ad Ephes. 3. sed non oēs hēntes fidē, hēnt donum intellectus: imō qui cre- dunt, dēnt orare vt intelligāt, si- cut Aug. dicit in lib. de Tri. ergo donū intellectus non est necessā- rium ad salutem: non ergo est in omnibus habentibus grām.

¶ 3. Præter. Ea quæ sunt cōia oīb. habentibus grām, nunquā ab habentibus grām subtrahun- tur: sed gratia intellectus, & alio- rū donorū aliqñ se vtiliter sub- trahit. Qñq; n. dū sublimia itelli- gēdo i clationē se aūs erigit, in rebus imis, & vilibus graui hebe- tudine pigrescit, vt Greg. * dicit I. 2. Moral. ergo donū intellectus nō est in oīb. hēntibus grām.

SED CONTRA est, quod dī in Psal. 81. Nescierunt, n. q; intel-lexerunt, in tenebris ambulāt: sed nullus habens grām ambulat in tenebris, secundum illud Ioā. 8. Qui sequitur me, nō ambulat in tenebris: ergo nullus habens grām, caret dono intellectus.

RESP. Dicendum, q̄ in oīb. habentibus grām necesse est esse rectitudinem voluntatis, quæ per grām p̄paratur voluntas hominis ad bonum, vt * Aug. di- cit. Voluntas aut nō p̄t recte or- dinari in bonū, nisi p̄existente aliqua cognitione veritatis, quæ obiectū voluntatis est bonū in- tellectus, ut dī i 7. 3. de Aīa Sicut aut p̄ donū charitatis Spiritus san- ctus ordinat volūtātē hominis, vt directe moueatur in bonum quoddam supernaturale: ita ēt p̄ donum intellectus, illustrat men- tē hoīs, vt cognoscat veritatem quādā supernaturalē, in q̄ oportet tendere voluntatē rectā. Et iō sicut donum charitatis est in oī- bus hēntibus grām gratū facien- tem, ita etiā donum intellectus.

AD PRIMVM ergo dicēdū, q̄ aliqui habentes grām gratū faciētem possunt hebetudinē pati circa aliqua, quæ sunt p̄ter necessitatem salutis: sed circa ea, q̄ sunt de necessitate salutis, suf- ficienter instruuntur a Spiritu- sancto, secundum illud 1. Ioā. 2. Vñtio eius docet vos de oībus.

AD SECVNDVM dicēdū, q̄ etsi

hō oēs hēntes fidē, plene intelli- gat ea, q̄ proponunt credēda, & q̄ ab eis nullo mō est deūdū.

AD TERTIVM dicēdū, q̄ donū intellectus nunquam se subtrahit sanctis circa ea, q̄ sunt necessaria ad salutem: sed circa alia interdū se subtrahit, ut non omnia ad liquidum per intelli- ctum pertrahere possint, ad hoc q̄ superbie materia subtrahat.

ARTICVLVS V.

¶ 1. Primum donum intellectus inueniatur etiam in non habentibus gratiam gratum facientem.

AD QVINTVM sic pro- ceditur. V̄ q̄ intellectus donum inueniatur ēt in nō hēntibus grām gratū faciētem. Aug. enim exponēs illud * Psal. 118. Concupiuit aīa mea desiderare iustificatiōes tuas, dicit. Præu- lat intellectus, & tarde sequit̄ hu- manus atq; infirmus affectus: sed in oībus habentibus, grām gratū faciētem est promptus affectus p̄ charitatem: ergo donū intel- lectus p̄t esse in his qui nō ha- bent grām gratū faciētem.

¶ 2. Præter. Danielis 3. dī, q̄ in- telligentia opus est in uisione pro- phetica, & ita v̄ quod prophe- tia non fit sine dono intellectu: sed prophetia p̄t esse sine gra- tia gratū faciētem, ut patet Mat- th. 7. ubi dicētib; In noīe tuo prophetauimus, r̄ dicitur: Nūq̄ noui uos. ergo donū intellectus p̄t esse sine grā gratū faciētem.

¶ 3. Præter. Donū intellectus in- det uirtuti dei, s̄ in illud Ila. 7. se- cūdū aliam literam, Nisi credi- deritis, nō intelligetis: sed fides p̄t esse sine gratia gratū faciē- te: ergo ēt donum intellectus.

SED CONTRA est, qd̄ Domi- nus dicit Io. 6. Oīs qui audiuit a- P̄re, & dicit, uenit ad me: sed p̄ intellectū audita addiscimus, uel penetram; ut patet p̄ Gre. * in primo Moralū: ergo quicq; hēt intellectus donū, uenit ad Christū, qd̄ nō ē sine grā gratū faciētem: ergo donū intellectus non est sine grā gratū faciētem.

RESPON. dicēdū, quod si- cut supra dīctū est, dona Spiritu- sancti perficiūt aīam, s̄ in q̄ est bene mobilis a spū sancto. Sic ergo intellectuāle lumen gratū ponit donū intellectus, inquan- tū intellectus hominis est bene mobilis a Spiritu sancto. Hmōi- at motus cōsideratio in hoc est q̄ hō apphēdat ueritatē circa dē. Vñ nisi usq; ad hoc moueat

Ad hoc dicitur qd ly non solum non excludit omne aliud actum, sed actum ulteriores, de quo est sermo. Ite est estimatio praefata de fine ultimo, quasi diceret, quod si des peruenit usque ad ultimum solum, & non pertranfit vsq; ad rectam praefate estimatioe de Deo, quam habet quilibet in gratia existens. Et per hoc patet, quod obiecto nihil obstat huiusmodi.

a Spiritu sancto intellectus humanus, ut rectam estimationem de fine habeat, non dum confectus est donum intellectus: quantumque ex illustratione Spiritus sancti alia quadam praegambula cognoscatur. Rectam autem estimationem de ultimo fine non habet nisi ille qui circa finem non errat, sed ei firmiter inhaeret tanquam optimo, quod est solum habetis gratiam gratum facientem. Sicut est in moralibus rectam estimationem habet homo de fine per habitum uirtutis, unde donum intellectus habet nullus sine gratia gratum faciente.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Augustinus nominat intellectum quemcumque illustrationem intellectuale, quae tamen non pertingit ad perfectam doni rationem, nisi usque ad hoc mens hominis deducatur, ut rectam estimationem habeat homo circa finem.

AD SECUNDVM dicendum, quod intelligentia, quae necessaria est ad prophetiam, est quaedam illustratio mentis circa ea, quae prophetis reuelantur: non est autem illustratio mentis circa estimationem rectam de ultimo fine, quae pertinet ad donum intellectus.

AD TERTIVM Dicendum, quod fides importat solum assensum ad ea, quae proponuntur: sed intellectus importat quaedam perceptionem ueritatis, quae non potest esse circa finem, nisi in eo qui habet gratiam gratum facientem, ut dictum est: & ideo non est similis ratio de intellectu, & fide.

ARTICVLVS VI.

Utrum donum intellectus distinguatur ab alijs donis.

Super quibus est uera ratio quibus est factum.

In articulo 7. & 6. simul dubium occurrunt quia contradiuntur. Nam in quinto propter rectam estimationem de fine ultimo, donum intellectus negatur esse in non habentibus gratiam: in sexto uero, recta estimatio de fine ultimo non attribuitur intellectui sed sapientiae: quia iudicium de causa altissimi ad sapientiam spectat dicitur. Estimatio autem iudicium quoddam est. Ad hoc breuiter dicitur, quod author non dixit estimationem illam esse actum doni intellectus, sed quod nisi habeatur illa, non habetur donum intellectus, & hoc est uerum. Quia & illa estimatio, & quodcumque aliud iudicium quantum ad perceptionem spectat ad donum intellectus, quantum ad iudicium spectat ad sapientiam, scientiam, uel consilium: sicut quatuor ad assensum formati spectant ad fidei formatam. In eodem 6. art. ad

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod donum intellectus non distinguatur ab alijs donis. Quorum non opposita sunt eadem, ipsa quoque sunt eadem: sed sapientia opponitur stultitiae, hebetudini intellectus, praecipitationi consilium, ignorantiae scientiae, ut patet per Greg. 2. Moralium. Non uidentur autem differre stultitia, hebetudo, ignorantia, & praecipitatio. ergo nec intellectus distinguatur ab alijs donis.

¶ 2. Praet. Intellectus qui ponitur uirtuti intellectuali, differt ab alijs intellectualibus uirtutibus per hoc sibi proprium, quod est circa principia per se nota: sed donum intellectus non est circa aliqua principia per se nota, quia ad ea, quae naturaliter per se cognoscuntur, sufficit naturalis habitus primorum principiorum. Ad ea uero quae supernaturalia sunt, sufficit fides, quae articuli fidei sunt sicut prima principia in supernaturali cognitione, sicut dictum est: ergo donum intellectus non distinguatur ab alijs donis intellectualibus.

¶ 3. Praet. Ois cognitio intellectualis uel est speculatiua, uel practica:

sed donum intellectus habet se ad utrumque, ut dictum est: ergo non distinguitur ab alijs donis intellectualibus, sed oēs in se complectitur.

SED CONTRA est, quod quatuorque connumerantur ad iudicium, oportet ea esse aliquo modo abinuitate distincta, quia distinctio est principium numeri: sed donum intellectus connumeratur alijs donis, ut patet infra. ergo donum intellectus est distinctum ab alijs donis.

RESPOND. Dicendum, quod distinctio doni intellectus ab alijs tribus donis scilicet pietate, fortitudine, & timore, manifesta est, quia donum intellectus pertinet ad uicognitionem, illa uero tria pertinent ad uim appetitiuam. Sed distinctio huius doni intellectus ad alia tria scilicet sapientiam, scientiam, & consilium, quae est ad uicognitionem, non est adeo manifesta. Vnde ait qui uisus, quod donum intellectus distinguatur a dono scientiae, & consilii per hoc, quod illa duo pertinent ad practica cognitionem, donum autem intellectus ad speculatiua. A dono uero sapientiae, quod est ad speculatiua cognitionem pertinet, distinguitur in hoc, quod ad sapientiam pertinet iudicium, ad intellectus uero capacitas intellectus eorum quae proponuntur, seu penetratio ad intima eorum, & secundum hoc supra numerum donorum assignauimus. Sed diligenter intuenti, donum intellectus non solum se habet circa speculanda, sed etiam circa operanda, ut dictum est. Et similiter est donum scientiae circa utrumque se habet, ut infra dicitur: & ideo oportet aliter eorum distinctionem accipere. Oportet enim haec quatuor dona ordinantur ad supernaturalem cognitionem, quae in nobis per fidem fundatur. Fides autem est ex auditu, ut dicitur Ro. 10. Vnde oportet aliqua proponi homini ad credendum non sicut uisa, sed sicut audita, quibus per fidem assentiat. Fides autem primo quidem & principaliter se habet ad ueritatem primam: secundario ad quaedam circa creaturas consideranda: & ulterius se extendit etiam ad directionem humanorum operum, in quibus per dilectionem operatur, ut ex dictis patet. Sic ergo circa ea, quae fidei proponuntur credenda, duo requiruntur ex parte nostra. Primo quidem, ut intellectus penetrentur, uel capiantur: & hoc pertinet ad donum intellectus. Secundo autem, oportet ut de eis homo habeat iudicium rectum, ut aestimet his esse inhaerendum, & ab eorum oppositis recedendum. Hoc ergo iudicium quantum ad res diuinas pertinet ad donum sapientiae: quantum uero ad res creatas, pertinet ad donum scientiae: quantum uero ad applicationem ad singularia opera pertinet ad donum consilii.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod praedicta distinctio eorum, quae Gregorius ponit eis esse opposita, hebetudini eorum, quae Gregorius ponit eis esse opposita. Hebetudo enim acuitati opponitur. Dicitur enim per similitudinem intellectus acutus, quoniam potest penetrare ad intima eorum, quae proponuntur. Vnde hebetudo mentis est, per quam mens ad intima penetrare non sufficit. Stultus autem dicitur hoc, quod per ueritatem iudicat circa communem finem uitae: & ideo proprie opponitur sapientiae, quae facit rectum iudicium circa uniuersalem causam. Ignorantia uero importat defectum mentis etiam circa quaecumque particularia: & ideo opponitur scientiae, per quam homo habet rerum iudicium circa particulares causas. Circa creaturas. Praecipitatio uero manifeste opponitur consilio, per quod homo ad actionem non procedit nisi deliberatione rationis.

AD II. dicendum, quod donum intellectus est circa prima principia cognitionis gratuite, aliter tamen quam fides. Nam ad fidem pertinet eis assentire: ad donum uero intellectus pertinet mente penetrare ea quae dicitur.

AD III. dicendum, quod donum intellectus pertinet ad

ueritatem, quae author tractat seipsum quod ad distinctionem donorum in prima secta de positam, ut ibi etiam notauimus.

Art. 1. huius quae.

1. q. 68 ar. 4. D. 114. Art. 2. huius quae. Art. 1. q. sequen.

q. 7. arti. 1. & 6. ad 1. & q. 4. arti. 2. ad 3. & ar. 5.

Loco citato in argu.